

Sygn.akt III AUa 952/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Jolanta Kazberuk (spr.)

Sędziowie: SA Barbara Orechwa-Zawadzka

SO del. Piotr Prusinowski

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2013 r. w Białymstoku

sprawy z wniosku J. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy J. L.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 sierpnia 2012 r. sygn. akt III U 201/12

oddala apelację.

sygn. akt III AUa 952/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 08.03.2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) i ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. z 2009r. Dz. U. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) odmówił J. L. prawa do emerytury w obniżonym wieku z uwagi na nieudowodnienie 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy nie zaliczył okresu zatrudnienia w Browarze (...) Spółce z o.o. w S. od 20.10.1970r. do 30.11.2006r. ponieważ zakład pracy w świadectwie pracy w punkcie 8 wskazał, iż wnioskodawca pracował na stanowisku montera instalacji sanitarnych, a z przedłożonej dokumentacji wynika, iż początkowo pracował na stanowisku ślusarza, a następnie jako ślusarz remontowy, a od 01.04.1990r. jako monter instalacji sanitarnych.

W odwołaniu J. L. domagał się zmiany decyzji i przyznania prawa do wcześniejszej emerytury. Zaprzeczył jakoby pracował jako ślusarz remontowy, gdyż miał angaż na asenizatora.

Wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Suwałkach oddalił odwołanie.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i ocenę prawną:

J. L., ur. (...), w dniu 09.01.2012r. wystąpił z wnioskiem o emeryturę. Ogólny staż ubezpieczeniowy na dzień 01.01.1999r. wyniósł 28 lat, 2 miesiące i 14 dni. Organ rentowy nie uwzględnił żadnego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych. W Browarze (...) Sp. z o.o. w S. (Zakładach (...) w S.) odwołujący pracował od 20.10.1970r. do 30.03.2001 r. i od 01.04.2002r. do 30.11.2006r. w pełnym wymiarze czasu pracy, a od 01.04.2001 r. do 31.03.2002r. w wymiarze 7/8 etatu.

Sąd Okręgowy analizował okres zatrudnienia od 20.10.1970r. do 31.12.1998r. Wskazał, iż z świadectwa pracy wynika, iż wnioskodawca wykonywał prace na stanowisku montera instalacji sanitarnych. W tym samym świadectwie pracy w punkcie 8 pracodawca zaznaczył, iż od 20.10.1970r. do 30.03.2001 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, od 01.04.2001 r. do 31.03.2002r. stale i w niepełnym wymiarze czasu pracy (7/8 etatu), od 01.04.2002r. do 30.11.2006r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywał pracę montera instalacji sanitarnych na stanowisku montera instalacji sanitarnych wymienioną w Wykazie A Dziale IX poz. 2 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w związku z Zarządzeniem Nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31.03.1988r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach.

W oparciu o angaże znajdujące się w aktach osobowych Sąd pierwszej instancji ustalił, że od 20.10.1970r. do 31.08.1971r. odwołujący pracował na stanowisku ślusarza, od 01.09.1970r. do 30.05.1989r. jako ślusarz maszynowy warsztatu mechanicznego (ślusarz remontowy), a od 01.06.1989r. do 31.12.1998r. jako monter instalacji sanitarnych. W początkowym okresie tj. od 20.10.1970r. do 31.08.1971r., jako absolwent (...) Szkoły (...) odwołujący odbywał wstępny staż, który miał go przygotować do objęcia stanowiska ślusarza. Podczas szkolenia wykonywał czynności w warsztacie, maszynowni chłodniczej, kotłowni i oczyszczalni. Odwołujący ukończył staż bez obowiązku założenia egzaminu komisyjnego i od dnia 01.09.1971r. powierzono mu obowiązki ślusarza maszynowego warsztatu mechanicznego. W dniu 25.05.1985r. uzyskał uprawnienia do pracy przy eksploatacji urządzeń energetycznych w zakresie obsługi oczyszczalni ścieków, węzłów cieplnych, sieci wodnych, parowych, kanalizacyjnych i wymienników ciepła w ZP w B. Browar w S.. Zaświadczenie było ważne do dnia 21.05.1990r. W aktach osobowych znajduje się również dokumentacja dotycząca kary upomnienia z dnia 15.12.1987r. udzielonej wnioskodawcy w związku z sytuacją z dnia 5 i 6 grudnia 1987r. gdy nie uruchomił on ogrzewania w pomieszczeniach obciążu butelkowego oraz obok magazynu wyrobów gotowych. W dniu 23.06.1993r. wnioskodawca został zapoznany ze sprzętem znajdującym się na wyposażeniu maszynowni.

Na okoliczność ustalenia, czy w spornym okresie odwołujący wykonywał prace w warunkach szczególnych Sąd przesłuchał świadków: W. B. oraz S. P., których zeznania przytoczył oraz zasięgnął opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Z opinii biegłego wynikało, że na zajmowanych w spornym okresie stanowiskach wnioskodawca nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, materiał dowodowy sprawy nie potwierdza, aby w spornym okresie odwołujący wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Treść akt osobowych wnioskodawcy przeczy wersji odwołującego o stałym zatrudnieniu w oczyszczalni ścieków. Sąd nie dał przy tym wiary zeznaniom przesłuchanych świadków, podnosząc, że nie znajdowały one żadnego potwierdzenia w dokumentacji osobowej.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko biegłego sądowego, iż wnioskodawca w spornym okresie nie pracował w warunkach szczególnych. Zaznaczył, że wcześniejsza emerytura jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych instytucją wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia. Zawarcie przez ustawodawcę w zamkniętym katalogu wykazu pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach wyłącza możliwość jego rozszerzenia w procesie stosowania prawa. Podkreślił, że Wykaz A stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie zalicza do prac w warunkach szczególnych stanowisk zajmowanych przez odwołującego. Okresowe wykonywanie czynności, które uwzględnia Wykaz A tj. przy oczyszczaniu ścieków, nie miały jednak

charakteru trwałego, a to stanowi jedną z okoliczności dających podstawę do zaliczenia okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych.

W świetle powyższego, na podstawie art. 477¹⁴ §1 kpc Sąd pierwszej instancji orzekł jak w sentencji.

Apelację od powyższego wyroku wniósł odwołujący. Wskazał w niej, że opinia biegłego sądowego, na której oparł się Sąd Okręgowy jest fałszywa. Podniósł, że okoliczność pracy w warunkach szczególnych znajduje potwierdzenie w zeznaniach świadka S. P.. Z treści apelacji wynikało, że skarżący domaga się zmiany wyroku i przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Okręgowy poczynił w sprawie trafne ustalenia faktyczne na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego. Sąd odwoławczy w całości je akceptuje i uznaje za własne. Na aprobatę zasługuje również dokonana przez Sąd pierwszej instancji ocena prawna.

Kwestią sporną w rozpoznawanej sprawie było ustalenie czy na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony legitymował się wymagany co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach i czy w związku z tym spełniał przesłanki do przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Przepis art. 184 ustawy w sposób odrębny i szczególny uregulował sytuację prawną ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy w dniu wejścia w życie ustawy - 1 stycznia 1999 r., legitymowali się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz okresem składkowym i nieskładkowym, o którym mowa w art. 27 ustawy, gwarantując im prawo do nabycia emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32.

Intencją ustawodawcy było zapewnienie nabycia uprawnień emerytalnych dla tej kategorii ubezpieczonych, którzy w chwili wejścia w życie ustawy spełniali wymagane warunki stażu, w tym stażu pracy w szczególnych warunkach, za wyjątkiem wieku emerytalnego przewidzianego w art. 32 ustawy.

Ustalenie czy wykonywane obowiązki pracownicze były realizowane w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze podlega ocenie na podstawie przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). W myśl § 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Z kolei § 4 ust. 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia określa przesłanki, których łączne spełnienie przez pracownika, warunkuje nabycie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach tj. osiągnięcie wieku emerytalnego wynoszącego: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz wykazanie wymaganego okresu zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Ugruntowany jest pogląd, że tylko praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze na stanowiskach wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. wykonywana stale i w pełnym wymiarze uzasadnia skorzystanie z uprawnienia do wcześniejszej emerytury. Praca w szczególnych warunkach to praca w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97 (OSNP 1998/21/638)). Zauważyć także należy, że prawo do wcześniejszej emerytury stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz

musi zostać udowodnione, a temu służą dokumenty. Dlatego, w tej kategorii spraw podkreśla się, że same zeznania świadków, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 20 września 2012 r., III AUa, Lex nr 1223476).

W zaskarżonej decyzji organ rentowy za udowodniony uznał ogólny staż pracy wnioskodawcy w wymiarze 28 lat, 2 miesięcy i 14 dni. Nie zaliczył wnioskodawcy żadnego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych. Zaznaczył, że okres od 20 października 1970 r. do 31 grudnia 1998 r. w Browarze (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. nie może być zaliczony do tego stażu pracy, gdyż w świadectwie pracy z dnia 30 listopada 2006 r. pracodawca wskazał stanowisko monter instalacji sanitarnych, natomiast powołał się na przepisy resortowe dotyczące stanowiska monter-konserwator sieci kanalizacji oczyszczalni ścieków – kanalarz. Podkreślił, że z dokumentacji wynika, że w spornym okresie zajmował stanowiska: ślusarz, ślusarz remontowy, a od 1990 r. monter instalacji sanitarnych.

Sąd pierwszej instancji, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego i dokonaniu analizy przebiegu zatrudnienia wnioskodawcy doszedł do wniosku, iż zaskarżona decyzja jest prawidłowa i oddalił odwołanie. Sąd Apelacyjny zgadza się z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego i podziela wnioski, że materiał dowodowy sprawy nie uprawnia do przyjęcia, że wnioskodawca w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracował w warunkach szczególnych. Argumenty zawarte w apelacji mają charakter polemiczny i są wynikiem subiektywnego poglądu wnioskodawcy na sprawę.

W przedmiotowej sprawie poza sporem pozostaje fakt, iż J. L. w okresie od 20 października 1970 r. do 30 listopada 2006 r. był zatrudniony w Browarze (...) spółce z o.o. w S.. Wnioskodawca twierdził, że przez cały okres tego zatrudnienia pracował w warunkach szczególnych w oczyszczalni ścieków. Zaznaczyć trzeba, iż przedmiotem analizy Sądu mógł być okres zatrudnienia do 31 grudnia 1999 r., gdyż warunki, od których zależy prawo do emerytury w obniżonym wieku na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach należy spełnić na dzień 1 stycznia 1999 r.

Jak wynika z akt osobowych, wnioskodawca w spornym okresie tj. od 20 października 1970 r. do 31 grudnia 1998 r. był zatrudniony na następujących stanowiskach:

- od 20 października 1970 r. – ślusarz,
- od 1 września 1971 r. – ślusarz maszynowy warsztatu mechanicznego (ślusarz remontowy),
- od 1 czerwca 1989 r. – monter instalacji sanitarnych (k.3,37,58 akt osobowych).

Tymczasem w wykazie A, Dziale IX załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, do prac w warunkach szczególnych zostały zaliczone prace w kanałach ściekowych oraz oczyszczanie ścieków i filtrów otwartych. Zajmowane przez wnioskodawcę stanowiska są zatem zupełnie inne, do tych, jakie wymienia rozporządzenie. Dodatkowo trzeba zauważyć, że w będącym przedmiotem analizy okresie zatrudnienia, wnioskodawca pracował w różnych działach Browaru, a mianowicie: w warsztacie mechanicznym, kotłowni, oczyszczalni i instalacji grzewczej Zakładu, co wynika z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych (k.88,89,4,15, 20). W tej sytuacji wywody wnioskodawcy, iż przez cały okres zatrudnienia pracował w warunkach szczególnych w oczyszczalni ścieków nie są przekonujące. Wiarygodność twierdzeń wnioskodawcy jest tym bardziej wątpliwa, gdy weźmie się pod uwagę, okoliczność, że uprawnienie do pracy przy eksploatacji urządzeń energetycznych w zakresie obsługi oczyszczalni ścieków, węzłów cieplnych, sieci wodnych, parowych, kanalizacyjnych i wymienników ciepła uzyskał on dopiero w dniu 25 maja 1985 r., co wynika z zaświadczenia kwalifikacyjnego (...) (k.16 akt osobowych). Zaświadczenie to było ważne do 21 maja 1990 r. Zatem uprawnieniami do pracy w oczyszczalni J. L. dysponował jedynie przez okres 5 lat. Mając na względzie treść tego zaświadczenia, należy stwierdzić, iż wynikające z angaży stanowiska pracy wnioskodawcy nie były dziełem przypadku. Wnioskodawca nie mógł bowiem pracować w oczyszczalni w warunkach szczególnych z powodu braku ku temu odpowiednich uprawnień. Dlatego właśnie nie

powierzono mu stanowiska asenizatora. Jeśli nawet wnioskodawca pracował w oczyszczalni Browaru w warunkach szczególnych, to nie mogło to trwać dłużej niż czas posiadania uprawnień, czyli 5 lat.

Analizując przedmiotową sprawę nie można zapominać, że dział IX wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. dotyczy prac w gospodarce komunalnej. Oznacza to, że tylko prace w kanałach ściekowych, oraz polegające na oczyszczaniu ścieków i filtrów otwartych w przedsiębiorstwach komunalnych mogą być zaliczone do prac w warunkach szczególnych. Bez wątplenia Browar (...) Sp. z o.o. nie jest i nigdy nie był przedsiębiorstwem komunalnym. Z okoliczności, iż posiada on własną oczyszczalnię ścieków nie można wywodzić, iż wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych. Ścieki te nie były ściekami komunalnymi. Wprawdzie wnioskodawca na rozprawie przed Sądem Apelacyjnym twierdził, że do 1981 r. do oczyszczalni ścieków w Browarze było podłączone osiedle mieszkaniowe (k. 77 v.-78), jednakże okoliczność ta i tak nie może mieć większego znaczenia. Brak jest bowiem wiarygodnych dowodów, że odwołujący pracował w warunkach szczególnych w tej oczyszczalni i to przez okres co najmniej 15 lat.

Wbrew zarzutom apelującego, Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowej oceny zebranych dowodów. Ocena ta jest wnikliwa, wszechstronna i przekonująca. Sąd Apelacyjny podziela wniosek Sądu Okręgowego, iż zeznania przesłuchanych w sprawie świadków nie dawały podstaw do przyjęcia, że odwołujący w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował w warunkach szczególnych w oczyszczalni ścieków w Browarze (...) Sp. z o.o. w S.. Świadek W. B. w Browarze (...) został zatrudniony dopiero w 1997 r. i nie mógł dysponować wiedzą odnośnie przebiegu zatrudnienia wnioskodawcy. Jeśli zaś chodzi o zeznania świadka S. P., to nie były one przekonujące, gdyż nie znajdują one jakiegokolwiek potwierdzenia w aktach osobowych wnioskodawcy. Jak słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji, gdyby rzeczywiście świadek pracował razem z odwołującym w warunkach szczególnych w oczyszczalni ścieków, to pracodawca z pewnością by to uwzględnił w jego dokumentacji, skoro właśnie tak postąpił wobec S. P.. Jak już wyżej wspomniano, same zeznania świadków, gdy brak jest ich potwierdzenia w dokumentacji pracowniczej, nie mogą stanowić podstawy do przyznania emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Gdy zaś chodzi o opinię biegłego sądowego z zakresu bhp, to brak jest przesłanek do jej kwestionowania. Apelujący nie sformułował zresztą takich zarzutów do tej opinii, które mogłyby poddawać w wątpliwość jej wiarygodność. W ocenie Sądu Apelacyjnego, opinia ta jest rzetelna, logiczna i przekonująca. Została sporządzona w oparciu o dokumentację zebraną w aktach osobowych wnioskodawcy, która jest dowodem obiektywnym. Biegły w przekonujący sposób ją umotywował. Opinia ta ma wprawdzie charakter posiłkowy, jednakże jej walory, przy uwzględnieniu opinii ustnej (k.77 v.-78), pozwalały na uznanie jej za wiarygodny dowód w sprawie, stanowiący jedną z podstaw rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny zdecydował się uzupełnić postępowanie dowodowe i przesłuchać biegłego sądowego na rozprawie celem doprecyzowania opinii pisemnej. Biegły sądowy na rozprawie apelacyjnej zaznaczył (k.77-78), iż swoją opinię sporządził w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach osobowych wnioskodawcy. Jednoznacznie stwierdził, iż z dokumentów tych nie wynika, aby odwołujący pracował tylko w oczyszczalni ścieków. Odnosząc się do wyjaśnień wnioskodawcy, iż cały czas pracował w oczyszczalni, gdzie remontował i demontował pompy ściekowe oraz sprzęgła, a w innych działach pracował na zastępstwo (k.77v.), biegły wskazał, iż świadczą one o tym, że wnioskodawca pracował w tych miejscach, które są wymienione w aktach osobowych. Zaznaczył, że remont pomp i sprzęgieł był wykonywany w warsztacie mechanicznym.

Opinia biegłego (pisemna i ustna) utwierdza zatem w przekonaniu, iż J. L. nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych w oczyszczalni ścieków w Browarze (...) Sp. z o.o. w S..

Oceny tej nie może zmienić fakt przyznania i wypłacania pracownikowi przez pracodawcę dodatku z tytułu szkodliwych warunków pracy, który nie jest tożsamy z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz wynikające z pewnością z pewnej systematyki umieszczenie jego nazwiska na kartach wynagrodzeń jako pracownika działu oczyszczalni. Decydujące

znaczenie ma bowiem rodzaj faktycznie wykonywanej pracy, a w sytuacji wnioskodawcy brak jest jakichkolwiek obiektywnych dowodów potwierdzających wykonywanie pracy w szczególnych warunkach.

Wobec tego, iż odwołujący nie udowodnił, że przez okres co najmniej 15 lat pracował w warunkach szczególnych, brak było podstaw do przyznania mu emerytury. W konsekwencji należało podzielić rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji w przedmiocie oddalenia odwołania od decyzji organu rentowego odmawiającej prawa do emerytury. Dlatego też na mocy art.385 kpc apelację oddalono, orzekając jak w sentencji.

E.Z.